

Міністерство освіти і науки України
Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка
Природничо-економічний факультет
Кафедра біології та екології

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА
магістра

З ТЕМИ: «АНАЛІЗ ФЛОРИ І РОСЛИННОСТІ
С. ЖАБИНЦІ І ЖАБИНЕЦЬКОЇ ОКРУГИ »

Виконала: здобувачка вищої освіти
групи В1-М24
спеціальності 091 Біологія
Гащук Аліна
Керівник: Людмила ЛЮБІНСЬКА,
д.б.н., доцент, професор кафедри
біології та екології

ЗМІСТ

ВСТУП

РОЗДІЛ I. ФІЗИКО-ГЕОГРАФІЧНА ХАРАКТЕРИСТИКА С. ЖАБИНЦІ ТА
ЖАБИНЕЦЬКОЇ ОКРУГИ

РОЗДІЛ II. МАТЕРІАЛИ І МЕТОДИКИ ДОСЛІДЖЕННЯ. ТЕХНІКА
БЕЗПЕКИ І ОХОРОНА ПРАЦІ

2.1. Матеріали і методика дослідження

2.2. Техніка безпеки і охорона праці

РОЗДІЛ III. РОСЛИННІСТЬ І РОСЛИННІ УГРУПОВАННЯ С. ЖАБИНЦІ ТА
ЖАБИНЕЦЬКОЇ ОКРУГИ

РОЗДІЛ IV. ФЛОРА С. ЖАБИНЦІ ТА ЖАБИНЕЦЬКОЇ ОКРУГИ

4.1. Видове різноманіття

4.2. Екологічна, природоохоронна характеристика видів та їх значення

ВИСНОВКИ

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

ДОДАТКИ

ВСТУП

Вивчення стану флори і рослинності у наш час важливою складовою наукових досліджень. Аналізуючи їх динаміку можемо з'ясувати особливості розвитку певного біоценозу, видового різноманіття рослин на певній території. Наприклад, останнім часом на деяких територіях проявляється втрата таксономічного та ценотичного різноманіття (елімінація видів, деградація угруповань) і біологічних інвазій. На цьому тлі спостерігається інтенсивне скорочення площ природних угідь.

Було обрано для дослідження флору і рослинність в с. Жабинці та жабинецької округи Чемеровеччини. Ландшафтна структура Чемеровеччини вирізняється унікальністю завдяки наявності таких геоморфологічних об'єктів, як Подільські товтри, річкові тераси і каньйони. Водночас, ключовою особливістю району є високий ступінь антропогенної трансформації природних угідь. Інтенсивне сільськогосподарське освоєння, зокрема розораність на рівні 57%, спричинило деградацію та втрату цінних фітоценозів і біорізноманіття. Протягом двох років проводилося комплексне вивчення біорізноманіття та спостереження за впливом різних факторів на стан рослинного покриву.

Враховуючи, що досліджувана ділянка інтегрована в екологічну мережу регіону та є недослідженим сегментом НПП «Подільські Товтри», виникає нагальна потреба в її глибокому вивченні для обґрунтування та впровадження заходів, спрямованих на збереження автохтонних рослинних угруповань.

Метою роботи є здійснення аналізу флори і рослинності с. Жабинці та жабинецької округи Кам'янець-Подільського району Хмельницької області.

Завдання:

- здійснити аналіз фізико-географічної характеристики території дослідження;
- встановити видове різноманіття флори та рослинних угруповань;
- зробити систематичний, хорологічний та ценотичний аналіз флори, розгляд соціологічних аспектів флори.

Об’єкт дослідження: флора та рослинність с. Жабинці та жабинецької округи.

Предмет дослідження: аналіз флори й рослинності с. Жабинці та жабинецької округи.

Новизна вперше проведено дослідження та аналіз фіторізноманіття с. Жабинці та жабинецької округи

Методи дослідження. Для вивчення фіторізноманіття використовували ботанічні, геоботанічні, екологічні методи. Проведено опис та аналіз видового різноманіття, зроблено їх систематичну та екологічну характеристику.

Практичне значення дослідження в тому, що дані можуть використовуватися при розробці і проведенні природоохоронних заходів НПП «Подільські Товтри», як інформаційний матеріал на уроках біології, географії при вивченні природи рідного краю, у позакласних та позашкільних заходах, сільрадами для усунення негативного впливу та поліпшення стану довкілля на землях регіону впливу.

Апробація: результати дослідження були представлені під час проходження виробничих практик в НПП «Подільські Товтри», а матеріали будуть передані до складу наступного тому «Літопису природи НПП «Подільські Товтри».

Робота складається із вступу, 4 розділів, висновків, додатків.

ВИСНОВКИ

1. С. Жабинці та жабинецька округа розташовані у південно-західній частині України, в межах Подільської височини. Рельєф характеризується хвилястою рівниною, яка пронизана глибокими річковими долинами. Територія має густу річкову мережу. Клімат помірно-континентальний з теплим літом та м'якою зимою. Це один з найтепліших регіонів Хмельницької області. Переважають родючі чорноземи.
2. Чемеровеччини характеризується типовими для Поділля угрупованнями рослинного покриву: кущовий степ, лучно-степові ділянки, степові ксерофітні ділянки, лісовими, прибережно-водними, водними угрупованнями та антропогенними синантропними угрупованнями.
3. В умовах с. Жабинці та жабинецької округи росте 7 видів регіонально рідкісних видів (*Gagea minima* (L.) Ker Gawl., *Cardamine bulbifera* (L.) Crantz, *Arum besseranum* Schott, *Chrysosplenium alternifolium* L., *Hepatica nobilis* Mill., *Geranium phaeum* L., *Primula veris* L.) та 6, які включено до ЧКУ (*Daphne mezereum* L., *Lilium martagon* L., *Galanthus nivalis* L., *Neottia nidus-avis* (L.) Rich., *Platanthera bifolia* (L.) Rich., *Cephalanthera damasonium* (Mill.)).
4. На досліджуваній території ростуть наступні життєві форми за класифікацією Раункієра: мегафанерофіти, мезофанерофіти, мікрофанерофіти, нанофанерофіти, ліани-фанерофіти.
5. Виявлено історичні групи рослин: автохтонна лісова, фемероїди та третинні релікти, рудеральні та натуралізовані види, адвентивні (занесені) види.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Балковський Б.Є. Матеріали до флори Поділля. *Журнал Інституту ботаніки АН УРСР*, 1939. № 25. С. 65-80.
2. Бедний М.М., Грубрін Ю.П. Морфоструктурні особливості лівобережжя Середнього Придністров'я. *Географічні дослідження на Україні*. Київ: Наукова думка, 1970. С. 100-106.
3. Богацький Д. Матеріали до флори Кам'янецьчини. *Зап. Кам'янець-Подільського наукового т-ва при Укр. АН*. Кам'янець-Подільський, 1928. Т.1. С. 50-84.
4. Богуцький А.Б. Генетичні типи четвертинних /антропогенних/ відкладів Волино-Подільської височини. *Матеріали наук. конф. по вивченню та використанню продуктивних сил Поділля*. Львів: Вид-во Львів. ун-ту, 1966. С. 14-16.
5. Визначник рослин Українських Карпат / Ред. В.І. Чопик. Київ: Наук. думка, 1977. 434 с.
6. Вініченко Т.С. Рослини України під охороною Бернської конвенції. Київ: Хімджест, 2006. 176 с.
7. Вініченко Т.С. Рослини Бернської конвенції в Україні (поширення, екологія, ценологія та охорона). *Дисерт. ... канд. біол. наук*. Київ, 2007. 495 с.
8. Геренчук К.І. Природа Хмельницької області. Львів: Вища школа. Вид-во при Львів ун-ті, 1980. С. 43-60.
9. Григора І.М., Соломаха В.А. Основи фітоценології. Київ: Фітосоціоцентр, 2000. С. 101-150.
10. Дендрофлора України. *Дикорослі й культивовані дерева і кущі. Покритонасінні*. Київ: Фітосоціоцентр, 2002. Ч. 1. 448 с.
11. Дідух Я.П., Царенко П.М. Флора України: стан і заходи її збереження. Збереження і невиснажливе використання біорізноманіття України: стан та перспективи. Київ: Хімджест, 2003. С. 24-38.

12. Дідух Я.П., Шеляг-Сосонко Ю.Р. Геоботанічне районування України та суміжних територій. *Укр. ботан. журн.* 2003. Т.60, № 1. С. 6-17.
13. Заповідні перлини Хмельниччини / Під заг. ред. Т.Л. Андрієнко. Хмельницький, 2006. С. 134-140.
14. Зелена книга України. / під загальною редакцією члена-кореспондента НАН України Я.П. Дідуха. Київ: Альтерпрес, 2009. С. 253-260.
15. Злобін Ю.А. Популяційна екологія рослин: сучасний стан, точки росту. Суми: Унів. книга, 2009. 263 с.
16. Екофлора України. Т. 1 / Я.П. Дідух, П.Г. Плюта, В.В. Протопопова та ін. Відпов. ред. Я.П. Дідух. Київ: Фітосоціоцентр, 2000. 284 с.
17. Екофлора України. Т. 2 / Я.П. Дідух, Р.І. Бурда, С.М. Зиман та ін. Відпов. ред. Я.П. Дідух. Київ: Фітосоціоцентр, 2004. 480 с.
18. Екофлора України. Т. 3 / М.М. Федорончук, Я.П. Дідух та ін. / Відпов. ред. Я.П. Дідух. Київ: Фітосоціоцентр, 2002. - 496 с.
19. Екофлора України. Т. 5 / А.П. Ільїнська, Я.П. Дідух, Р.І. Бурда, І.А. Коротченко / Відпов. ред. Я.П. Дідух. Київ: Фітосоціоцентр, 2007. - 584 с.
20. Каталог видів флори і фауни України, занесених до Бернської конвенції про охорону дикої флори і фауни та природних середовищ існування в Європі. Вип. I. *Флора* / Під ред. В.І. Чопика. Київ, 1999. С.13.
21. Кисельов Ю. О., Суханова І. П., Парахненко В. Г., Швець Я. А., Черниш В. І. Адвентивна флора України: географічні особливості поширення. *Науковий вісник НЛТУ України*, 2020. Т. 30. 1. С. 9-13.
22. Ковальчук С.І., Задорожний М. Пам'ятки природи Хмельниччини: Ілюстрований нарис. Львів: Каменяр, 1985. С.13-18.
23. Любінська Л.Г. Історія вивчення флори в межах НПП «Подільські Товтри». *Літопис природи НПП*. 1998. Т. 1. держ. реєстр. № 0105U007009, обл. № 0205U006338. С. 24-31
24. Любінська Л.Г., Матвеев М.Д., Ковальчук С.І. Природні цінності НПП «Подільські Товтри». Кам'янець-Подільський. 1999. 85 с.

25. Мороз І.І. Рослинні ресурси Товтровоного кряжа Поділля. *Рослинні ресурси України, їх вивчення та раціональне використання*. Київ: Наук. думка, 1973. С.20-28.

26. Мосякін А.С. Сучасні методи біологічного контролю (біологічного регулювання) активності інвазійних рослин: приклади й перспективи застосування . *Наукові основи збереження біотичної різноманітності*. 2012. Том 3(10). № 1. С. 93-109.

27. Мусієнко М.М. Екологія рослин: Підручник. Київ: Либідь, 2006. 432 с.

28. Нечитайло В.А., Кучерява Л.Ф. Ботаніка. Вищі рослини. Київ: Фітосоціоцентр, 2001. 432с.

29. Нікітін А.О. Метереологічна характеристика сезонів року. *Літопис природи*. 2009. Т.11. реєстр.№ 0107U003553, обл.№ 0208U006103. С. 76-95.

30. Перелік заповідних територій та об'єктів рідкісних та зникаючих тварин і рослин Хмельниччини. Хмельницький, 2002. 73 с.

31. Правила безпеки під час роботи з біології у загальноосвітніх закладах. *Біологія. Науково-методичний журнал*. № 22-24. 2008. С. 71-79.

32. Продромус рослинності України / Д.В. Дубина та ін. Київ: Наукова думка. 2019. 784 с.

33. Протопопова В.В. Натуралізація адвентивних рослин України. *Укр. ботан. журн.*, 1988, Т. 45, № 4, С. 10-15.

34. Протопопова В.В. Синантропна флора України і шляхи її розвитку; [відп. ред. Д.Н. Доброчаєва]. Київ: Наук. думка, 1991. 204 с.

35. Протопопова В.В., Мосякін С.Л., Шевера М.В. Вплив адвентивних видів рослин на фітобіоту України. *Оцінка і напрямки зменшення загроз біорізноманіттю України* [відп. ред. О.В. Дудкін]. Київ: "Хімджест", 2003. С. 129-155 .

36. Рослинність УРСР. Степи, кам'яністі відслонення, піски. Київ: Наук. думка, 1971. 427 с.

37. Рослинність УРСР: Природн. луки. Київ: Наукова думка, 1986. 255с.

38. Рослинність УРСР: Болота. Київ: Наук. думка, 1969. 242с.

39. Рослинність УРСР: Ліси. Київ: Наук. думка, 1971. 460с.
40. Рослинність УРСР: Степи, кам'ян. відслонення, піски. Київ: Наук. думка. 1973. 428с.
41. Собко В.Г., Мордатенко Л.П. Визначник рослин Київської області. Київ: Фітосоціоцентр. 2004. 384 с.
42. Фіторізноманіття національних природних парків України / Під заг. ред. Т.Л. Андрієнко та В.А. Онищенко. Київ: Наук. світ, 2003. 143 с.
43. Царик Й.В. Популяційна екологія. Керування популяціями: Навчальний посібник. Львів: Видавничий центр ЛНУ ім. І. Франка, 2004. 101 с
44. Червона книга України. Рослини / за заг. ред. Я.П. Дідуха. Глобалколсатинг, 2009. 967 с.
45. Шеляг-Сосонко Ю.Р. Висотна диференціація рослинного покриву Поділля. *Укр. ботан. журн.*, 1970, 27, № 4. С. 523-525.
46. Шеляг-Сосонко Ю.Р., Дідух Я.П. Східна межа Центральноєвропейської флористичної провінції на території УРСР. *Укр. бот. журнал*, 1978. Т.35, №4. С. 337-443.